

Інформація за іншими предметними напрямками досліджень за спеціалізаціями в галузі знань 08 – “Право”

УДК 347.45/.47

ШАХБАЗЯН К.С., кандидат юридичних наук, учений секретар Центру досліджень інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2205-374X>.

ДОГОВІРНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТАКОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОСЛІДЖЕНЬ І РОЗРОБОК: ДОСВІД ЄС ТА КРАЇН СВІТУ

***Анотація.** У статті аналізується категорія договорів у сфері проведення наукових досліджень – договори щодо нерозкриття інформації (договори зі збереження конфіденційності), надаються приклади таких договорів при проведенні досліджень з різними джерелами фінансування. Окремо розглянуто формулювання положень щодо конфіденційності в загальних угодах на проведення досліджень і розробок, порівнюється практика застосування в ЄС та країнах світу. Розглянуто вимоги щодо врегулювання питань охорони прав інтелектуальної власності саме в аспекті дотримання конфіденційності і розподілу прав на використання отриманої інформації та наданні прав доступу до такої інформації третім особа. Запропоновано аспекти, які слід включити до подібних видів договорів в Україні.*

***Ключові слова:** договори у сфері проведення наукових досліджень та розробок, договори щодо нерозкриття інформації (договори зі збереження конфіденційності).*

***Summary.** The article analyzes the category of agreements in the field of research and development – non-disclosure agreements (confidentiality agreements), provides examples of such agreements with different sources of funding; as well as there are being considered the wordings of confidentiality provisions in general agreements for research and development – the article compares the practice of application of these provisions in the EU and countries of the world. The requirements are considered for settling the issues of protection of intellectual property rights in the aspect of confidentiality and distribution of rights to use the information, obtained during the research in the project, use of such info during the further researches and granting access rights to such information to third parties. Aspects that should be included in similar types of agreements in Ukraine are proposed.*

***Keywords:** contractual and legal regulation of intellectual property during scientific research, agreements in the field of research and development, agreements on non – disclosure of information (agreements on confidentiality).*

***Аннотация.** В статье анализируется категория договоров в сфере проведения научных исследований – договора о нераскрытии информации (договора о сохранении конфиденциальности), предоставляются примеры таких договоров при проведении исследований с различными источниками финансирования, а также отдельно рассмотрены формулировки положений о конфиденциальности в общих соглашениях на проведение исследований и разработок, сравнивается практика применения в ЕС и других странах. Рассмотрены требования относительно урегулирования вопросов охраны прав интеллектуальной собственности именно в аспекте соблюдения конфиденциальности и распределения прав на пользование полученной информацией при проведении исследований в проекте и предоставлении прав доступа к такой информации третьим лицам. Предложены аспекты, которые следует включить в подобные виды договоров в Украине.*

Ключевые слова: *договора в сфері проведення наукових досліджень та розробок, договори о нераскрытии информации (договора о сохранении конфиденциальности).*

Постановка проблеми. В цілому, міжнародна практика свідчить про загально-прийнятий підхід: в угодах з досліджень та розробок включено певні положення щодо конфіденційності – на рівні певних принципів щодо поводження з раніше створеною ІВ та результатами, а також – щодо їхньої публікації. В той же час, сторони угод ДР або члени консорціумів, зазвичай, укладають окремі угоди про конфіденційність (чи угоди про нерозголошення) ще на етапі ведення перемовин щодо участі в проекті.

В статті розглянуті підходи до формування положень конфіденційності в угодах на рівні ЄС (угоди Рамкових програм наукових досліджень та інновацій), модельних угодах країн ЄС (наукові фонди і міністерства Австрії, ФРН, політика відомства інтелектуальної власності (далі – ІВ) Великобританії – в угодах Ламберта), програми наукових досліджень, що фінансуються на державному рівні та збереження конфіденційності при співробітництві між університетами та промисловістю.

Результати аналізу наукових публікацій. Дослідження іноземної практики формування та застосування модельних договорів у сфері наукових досліджень та розробок, а також режиму конфіденційності в цих угодах, відбувається не досить активно. Загалом науковців цікавить або законодавче регулювання такої діяльності, або конкретні приклади таких угод, наприклад, угоди Ламберта (Капіца Ю.М. [1]), приклади угод країн СНД (Махновський Д.С. [2]). Є роботи, які стосуються комерційної таємниці і конфіденційної інформації в українському правовому просторі: Кравченко О.М. [3], Сляднева Г.О. [4], Кодинець А.О. [5]), Стародуб І. [6], Кохан А. [7], Мельниченко А. [8], типи договорів про нерозголошення, обов'язкові елементи таких договорів [9]. Більшість досліджень знаходяться в площині економіки та формування державної правової політики в сфері НДДКР (Данилова І., Андрощук Г.О., Христинченко Н.П. [10] (організація наукової діяльності в США та Німеччині).

Метою статті є оцінка проблем з питань режиму конфіденційності в угодах держав-членів ЄС в цілому та на рівні окремих країн, а також надання пропозицій в контексті укладання угод між українськими партнерами та представниками ЄС.

Виклад основного матеріалу.

Умови участі в рамковій Програмі наукових досліджень та інновацій “Horizon Europe” Європейського Союзу (2021- 2027).

Умови участі в Програмі викладені в Регламенті (ЄС) 2021/695 Європейського Парламенту та Ради від 28 квітня 2021 р., який встановлює “правила участі та розповсюдження” [11]. У п. 78 Регламенту визначено необхідність дотримання умов збереження конфіденційної інформації (чутлива раніше створена інформація та класифіковані дані включно) від доступу неуповноваженими особами, згідно законодавства ЄС та держав-членів.

Згідно ст. 39 “Використання та поширення результатів” бенефіціари забезпечують застосування відкритого доступу до наукових публікацій згідно умов, викладених у грантовій угоді, зокрема, це стосується балансу дотримання прав інтелектуальної власності та вимог відкритого доступу, відповідно – забезпечення можливості винятків з умов відкритого доступу за принципом “якомога більш відкритий доступ, закриття доступу – за необхідністю”, беручи до уваги легітимні інтереси бенефіціарів, включаючи комерційну експлуатацію та будь-які інші обмеження, такі як правила захисту даних, конфіденційність, комерційна таємниця.

Положення договорів програми “Горизонт Європа” стосовно умов конфіденційності [12]. Модельна Грантова Угода укладається між Єврокомісією та керівником проекту від імені всіх членів консорціуму виконавців проекту. В нинішній Грантовій Угоді ст. 13 присвячена “питанням конфіденційності та безпеки”.

В статті 13 надано визначення терміну “чутлива інформація”. Сторони повинні зберігати конфіденційність будь-яких даних, документів або інших матеріалів (у будь-якій формі), які ідентифіковані у письмовій формі як “чутлива інформація” під час реалізації проекту та принаймні до закінчення терміну, визначеного у Переліку даних проекту (див. пункт 6).

Якщо між сторонами не узгоджено інше, вони можуть використовувати конфіденційну інформацію лише для виконання Угоди по проекту. Бенефіціари можуть розкривати конфіденційну інформацію своєму персоналу або іншим учасникам, які беруть участь в проекті, лише у тому випадку, якщо вони: (а) повинні знати це з метою реалізації угоди та (б) зв’язані зобов’язаннями конфіденційності. Фінансуючий орган (Єврокомісія) може розкрити конфіденційну інформацію своїм співробітникам та іншим інституціям та органам ЄС. Крім того, він може розкривати конфіденційну інформацію третім особам, якщо: (а) необхідно впроваджувати угоду або захищати фінансові інтереси ЄС та (б) одержувач інформації зв’язаний обов’язком конфіденційності. Обов’язки щодо дотримання конфіденційності більше не застосовуються, якщо: (а) розкриваюча сторона погоджується звільнити від зобов’язань іншу сторону; (б) інформація стає загальнодоступною, без порушення будь-яких зобов’язань конфіденційності; (с) необхідно здійснити розкриття конфіденційної інформації, яка вимагається ЄС, міжнародним або національним законодавством. Спеціальні правила конфіденційності (якщо такі є) мають бути викладені у Додатку 5 до Угоди “спеціальні/окремні положення” (стор. 98 Модельної Грантової Угоди). Крім того, питання конфіденційності висвітлені в статтях: ст. 9. Субконтракти, ст. 15. Захист даних, ст. 25. Проведення перевірок, огляди та аудит, ст. 32. Закінчення дії Грантової угоди.

Положення договорів консорціуму, що використовуються в РП “Горизонт”: Угоди консорціуму, офіційно визнані Єврокомісією як такі, що рекомендовані для укладання між бенефіціарами – спеціально для відповідних Рамкових програм з досліджень та інновацій ЄС, зокрема, Угода Консорціуму DESCA [13] (Development of a Simplified Consortium Agreement – Розробка спрощеної угоди консорціуму). Стосовно конфіденційності зазначено, що положення щодо конфіденційності мають ретроактивний характер, але бажано укласти окрему угоду, підписану на етапі підготовки проекту.

Продовження дії прав та обов’язків. Положення, що стосуються конфіденційності, продовжують бути чинними і після завершення або припинення дії Консорціуму.

Обмеження договірної відповідальності. Жодна сторона не несе відповідальності за будь-які прямі або непрямі втрати іншої сторони, для будь-яких збитків, таких як втрата прибутку, втрата доходів або втрата договорів, за умови, що така шкода не була викликана навмисним актом або шляхом порушення конфіденційності.

Сторони можуть забажати збільшити відповідальність щодо певних випадків. Це завжди слід розглядати у кожному випадку окремо і закріплювати в угоді консорціуму дуже чітко та визначено: наприклад, питання конкретної відповідальності за порушення умов дотримання конфіденційної інформації. Однак слід пам’ятати, що сторони угоди Консорціуму завжди можуть укласти двосторонні угоди щодо умов надання доступу до певної конфіденційної інформації.

Координатор забезпечить виконання угоди про нерозголошення між усіма сторонами та кожним членом Зовнішньої експертної ради проекту. Його умови не повинні бути менш жорсткими, ніж ті, що передбачаються у цьому договорі консорціуму.

Зобов'язання по співпраці. Сторони зобов'язуються співпрацювати, щоб дозволити своєчасне подання, експертизу, публікацію та захист дисертації, що включає їх результати, або раніше створеної ІВ, що підлягає конфіденційності та публікації, узгоджених у цьому консорціумі.

Розділ “Права доступу”. Всі запити на права доступу будуть здійснюватись у письмовій формі. Надання прав доступу може бути здійснене за умови наявності відповідних зобов'язань конфіденційності.

Права доступу до афілійованих об'єктів. Асоційовані зі сторонами Угоди суб'єкти, які отримують права доступу, виконують всі зобов'язання по дотриманню конфіденційності, згідно угоди Консорціуму або грантової угоди, так само, ніби такі афілійовані суб'єкти є сторонами угод.

Секція “Нерозголошення інформації”. Вся інформація, незалежно від форми або режиму повідомлення, яка розкривається стороною (“розкриваюча сторона”) будь-якій іншій стороні (“одержувач”) у зв'язку з проектом під час його реалізації має бути явно позначена як “конфіденційна”.

Одержувачі інформації, додатково та без шкоди для будь-якого зобов'язання щодо нерозкриття інформації за грантовою угодою протягом 4 років після закінчення проекту зобов'язані: не використовувати конфіденційну інформацію з іншою метою, ніж та, задля якої її було розкрито; не розкривати конфіденційну інформацію без попередньої письмової згоди від розкриваючої сторони; забезпечити, щоб внутрішній розподіл конфіденційної інформації одержувача відбувався за умови суворої необхідності; забезпечити повернення такої інформації розкриваючій стороні або знищити її за згодою розкриваючої сторони. Одержувачі можуть зберігати копію тією мірою, якою це потрібно, архівувати або зберігати таку конфіденційну інформацію через дотримання чинних законів та нормативних актів або для підтвердження поточних зобов'язань, за умови, що одержувач дотримується зобов'язань щодо конфіденційності по відношенню до такої копії до тих пір, поки копія зберігається.

Потрібна згода власника конфіденційних даних, перш, ніж надати їх субпідрядникам/афілійованим установам, навіть якщо у них є роль у проекті. Одержувачі несуть відповідальність за виконання зазначених вище зобов'язань з боку своїх працівників або третіх сторін, залучених до проекту та забезпечують, щоб вони залишалися зобов'язаними дотримуватись вимог конфіденційності, наскільки це можливо, – під час та після закінчення проекту та/або після припинення договірних відносин з працівником або третьою стороною. Потрібна згода власника конфіденційної інформації, перш, ніж надати таку інформацію третім особам (наприклад, субпідрядники та філії).

Розглянемо особливості режиму конфіденційності в окремих державах-членах ЄС – ФРН, Австрії, а також у Великій Британії.

ФРН. Модельні угоди “Керівництва із співробітництва між науково-дослідними установами та промисловістю. Типові договори із співробітництва у сфері досліджень та розробок” (підготовлені Міністерством з питань економіки та енергетики ФРН) [14]. Угоди, які включено до Керівництва: контракт на проведення досліджень (варіант поширення результатів через ліцензію) та контракт на проведення досліджень (варіант поширення результатів через передачу прав), мають однакові статті щодо передачі конфіденційної інформації, зазначено умови використання патентної інформації (стосовно таких питань як надання кампанією прав університету користуватись

конфіденційною інформацією, а натомість, кампанія отримує право реєструвати патентні права на результати роботи університета); зазначено “нові права” – університет/науково-дослідна установа (далі – НДУ) не залучає треті сторони до проекту, допоки вони не будуть зв’язані зобов’язаннями зі збереження конфіденційності.

В статті “Конфіденційність” містяться умови: термін застосування укладеної раніше угоди про конфіденційність; зусилля щодо збереження конфіденційності іншої сторони; отримуюча сторона дотримується умов непоширення інформації третім сторонам та своїм співробітникам, допоки вони не укладуть відповідних угод. Перелічені випадки, коли вимоги зі збереження конфіденційності не застосовуються (інформація опинилась у публічному доступі, вже знаходилась в розпорядженні отримуючої сторони на законних підставах, отримана від третьої сторони на законних підставах і без зобов’язань зберігати конфіденційність, розроблена незалежно самою отримуючою стороною, тощо).

Угода про співпрацю у сфері ДР: загалом, умови щодо конфіденційності повторюються ті ж самі, що і в попередніх угодах, але більш розгалужені щодо опису нових прав: університет (дослідницька установа) утримується від залучення третіх осіб до отримання інформації по проекту, допоки вони не погодяться на дотримання зобов’язань згідно цієї угоди, а також сторони угоди на взаємній основі не погодяться зберігати конфіденційну інформацію одне одної. Також підкреслено, що на положення з конфіденційності не впливають такі види діяльності університета як дослідницька, викладацька та експериментальна конфіденційна інформація. Якщо університет плануватиме використовувати конфіденційну інформацію для подальшої наукової діяльності з комерційними або некомерційними партнерами в рамках теми даного проекту – це можливо лише за згоди промислових партнерів. Розділ “Конфіденційність” повністю співпадає з попередніми угодами.

Додаток 3 до такого договору містить “Декларацію співробітника університету”, в якій зазначено, що співробітник приєднується до угоди про співпрацю між університетом та компанією, а саме – до тих положень, що стосуються регламентації конфіденційності ноу-хау та до якої університет матиме доступ.

Співробітник отримує невиключне, непередаване право використовувати результати своїх досліджень в науковій та викладацькій діяльності, але без порушення положень щодо дотримання вимог конфіденційності. Співробітник також погоджується не публікувати результати роботи без згоди промислової сторони. Якщо співробітник є стороною будь-яких угод про нерозголошення інформації, це зазначається в “Декларації”.

Австрія. Як приклад вдалої і досить детальної угоди щодо дотримання конфіденційності можливо навести Угоду з “Керівництва по угодах з питань ІВ” під егідою Міністерства економіки та цифровізації Австрії [15]), в якій запропоновано кілька варіантів формулювання положень статей, залежно від поточної ситуації. Розглянемо Угоду зі збереження конфіденційності (односторонню) між Університетом (науковою установою), що є Розкриваючою стороною, та компанією (Отримуюча сторона).

Деякі статті мають кілька варіантів формулювань, від найбільш узагальнених суджень до суто конкретних визначень. Так, у розділі “Визначення КІ” подано кілька формулювань: (а) будь-яка інформація, повідомлена Університетом компанії згідно даної угоди, або (б) будь-яка інформація, повідомлена Університетом компанії згідно даної угоди, яка вважається такою, що має конфіденційний характер згідно розумного ділового судження, або (в) яка має відповідну помітку на час її розкриття, або була чітко зазначена такою Розкриваючою стороною у письмовій формі протягом 30 днів з моменту її повідомлення, або (г) яка зазначена як конфіденційна, розголошується в

умовах конфіденційності, або вважається такою, що має конфіденційний характер згідно розумного ділового судження, включаючи інформацію, яку переглядає або дізнається Отримуюча Сторона під час відвідування приміщень Сторони, що розкриває інформацію. Всі торговельні секрети, згідно законодавства – конфіденційна інформація.

Досить детально і, знову ж таки, з декількома варіантами надані визначення афілійованих компаній, що також впливає на обсяг прав отримуючої сторони з поширення конфіденційної інформації серед своїх співробітників та пов'язаних компаній. Також надано визначення “Третьої Сторони”.

В Преамбулі визначено “Мету” – співробітництво між сторонами згідно, наприклад, певного проекту, “Конфіденційну інформацію” – перераховується яка саме інформація розкриватиметься стороною; якщо в угоді перелічені кілька сторін, визначається механізм розкриття і передачі такої інформації між кількома сторонами проекту.

Розділ “Обмін інформацією до укладення контракту” визначає принцип, що умови даної угоди зі збереження конфіденційності в проекті поширюються і на інформацію, яку нададуть під час проведення перемовин у переддоговірний етап.

Розділ “Розкриття інформації афілійованим компаніям” – має кілька варіантів формулювання процедури, серед яких: (а) отримуюча сторона має право розкрити КІ одній із своїх афілійованих компаній лише після отримання попередньої згоди розкриваючої сторони і за умови, що афілійовані компанії дотримуватимуться зобов'язань даної угоди, або (б) так само, але афілійованим компаніям надано можливість також обмінюватись між собою конфіденційною інформацією. При цьому отримуюча сторона зобов'язана здійснювати контроль за дотриманням вимог цієї угоди задіяними афілійованими компаніями і не допускати будь-яких порушень умов конфіденційності.

Розкриття інформації своїм працівникам та третім сторонам: (а) дозволено тим працівникам, які повинні мати до неї доступ через необхідність роботи за проектом, або (б) дозволено Розкриваючій стороні надати своїм співробітникам доступ до конфіденційної інформації – для досягнення мети цієї угоди, при цьому співробітники мають бути зв'язані в свою чергу угодою про нерозкриття інформації. Отримуюча сторона терміново повідомляє Розкриваючу сторону щодо третьої сторони, якій була передана конфіденційна інформація.

Інформація, яка не є конфіденційною. Інформація не буде кваліфікуватись як конфіденційна за умови наявності певних умов (перераховані стандартні випадки – опинилась у публічному доступі, вже знаходилась в розпорядженні отримуючої сторони на законних підставах, отримана від третьої сторони на законних підставах і без зобов'язань зберігати конфіденційність, розроблена незалежно самою отримуючою стороною, (варіативно: отримана конфіденційна інформація підлягає розголошенню через судовий припис або нормативні вимоги).

Зобов'язання підтримувати конфіденційність підтримується через нерозголошення, непоширення, утримання від публікації, запобігання поширенню іншими, зберігати конфіденційність наданої інформації на такому ж рівні як і власну конфіденційну інформацію, використовуватиметься виключно з метою, зазначеною в Угоді.

Термін збереження конфіденційності – детально зазначено через який термін припиняється дія Угоди і на яких підставах (які саме мають бути дії сторін). Однак, зазначено, що всі положення цієї угоди стосовно зобов'язань конфіденційної інформації, яку було розкрито протягом дії цієї угоди, лишаються чинними після закінчення її дії протягом терміну – а саме, визначеної кількості років.

Крім того, в Угоді є Розділи стосовно умов повернення, знищення наданої інформації, умов виготовлення копій; неприйняття претензій щодо гарантій та відповідальності з боку третіх сторін стосовно розкритої конфіденційної інформації; принцип – через укладання даної угоди жодна зі сторін не підлягає зобов'язанням розкривати будь-яку спеціальну інформацію; юрисдикція, право яке застосовується – пропонується у випадку конфлікту юрисдикції – обирати юрисдикцію власноруч, альтернативний варіант: умови арбітражного вирішення суперечок або арбітраж та медіація – згідно умов Правил медіації ВОІВ та умов Правил арбітражу ВОІВ; принцип: передача конфіденційної інформації не надає отримуючій стороні жодних матеріальних прав та прав ІВ, прав на реєстрацію ІВ, принцип: отримуюча сторона, маючи результати використання Конфіденційної інформації, повідомляє про них Розкриваючу сторону та отримані результати належать виключно їй; умови поводження з персональними даними, переданими як конфіденційна інформація; принцип: всі права і кожне право, яке виникає згідно даної угоди, не повинно передаватись третій стороні без згоди відповідної іншої стороні проекту; умови внесення змін до угоди; закріплено принцип, що зміна, скасування, втрата чинності будь-яких положень цієї угоди не впливає на чинність інших положень угоди. положення, які втратили чинність, мають бути замінені на альтернативні.

Велика Британія. Загальні пояснення щодо використання угоди щодо дотримання конфіденційності на сайті відомства ІВ Великої Британії [16] включають певні моменти, на які варто звернути увагу: деякі Сторони угод про конфіденційність вважають, що вся раніше створена ІВ, яку вони надають для виконання спільного проекту – чутлива, а отже, має бути конфіденційною. Також, деякі учасники проектів вважають, що вся інформація, яку вони розкривають, має зберігатись як конфіденційна, альтернатива: конфіденційною є лише та інформація, щодо якої це чітко висловлено відкиваючою стороною, або цей статус слідує з її природи чи обставин її розкриття. Тож, рекомендовано, відкриваючи таку інформацію сторонам угоди чи іншим особам, завжди позначати її “Конфіденційно”. Також цьому питанню слід приділити особливу увагу, визначаючи саме “раніше створена ІВ”, адже конфіденційність найчастіше виникає саме в цьому аспекті поширення інформації. Тож, слід домовитись, чи буде вважатись конфіденційною вся “раніше створена ІВ” автоматично, чи тільки та “раніше створена ІВ”, яка буде відповідним чином маркована в момент її розкриття чи до нього.

Положення конфіденційності в Угодах Ламберта [17].

Розділ “Раніше створена ІВ” (перелічено “раніше створену ІВ”, яка належить науковій установі, і яка є конфіденційною, перелічено “раніше створену ІВ”, яка належить іншій співпрацюючій стороні, і яка є конфіденційною).

Розділ “Конфіденційність та академічні публікації”. Кожна сторона проекту зберігає в конфіденційності конфіденційну інформацію іншої сторони без обмежень у часі (або протягом зазначеного часу __ кількості років). Студенти та співробітники наукової установи будуть уповноважені публікувати в журналах та репозиторіях, повідомляти на конференціях Результати проекту та “раніше створену ІВ”, яка належить іншій співпрацюючій стороні, згідно застережень, закріплених в угоді зі співпраці.

Розділ “Конфіденційність”. Зміст угоди є конфіденційним для обох сторін. Жодна із сторін угоди ніколи/або протягом __ років після укладання цієї угоди не розкриє будь-якій особі будь-яку конфіденційну інформацію, яка стосується іншої сторони (можливо перерахувати), або інших членів групи кампаній, до яких належить інша Сторона угоди, за винятком, якщо це дозволено згідно певного пункту даного розділу:

Кожна сторона може розкрити конфіденційну інформацію іншої сторони лише якщо: це дозволено угодою про співробітництво, це необхідно для збереження отримання зовнішнього фінансування і з дотриманням всіх вимог конфіденційності та у необхідному обсязі, своїм співробітникам, представникам, офіційним особам, радникам – тобто, особам, яким необхідно її знати для ведення перемовин щодо цієї угоди або отримання зовнішнього фінансування, згідно вимог закону, судового припису тощо.

Жодна зі сторін не використовуватиме конфіденційну інформацію іншої сторони з іншою метою, ніж ведення переговорів, або якщо це дозволено запропонованою угодою про співробітництво, якщо сторони уклали її між собою.

Розділ “Юрисдикція та права третіх осіб”. Хоча юрисдикція країни для розгляду суперечок визначена чітко (Велика Британія), але вибір юрисдикції для розгляду питань, що стосуються конфіденційності чи ІВ можливий на розсуд постраждалої сторони.

Угоди консорціуму (*consortium agreement*). Положення угод, що стосуються конфіденційності:

Розділ “Раніше створена ІВ” – перелічено раніше створену ІВ кожної зі сторін, яка є конфіденційною.

Розділ “Конфіденційність та академічні публікації”. Кожна сторона проекту зберігає в конфіденційності конфіденційну інформацію іншої сторони без обмежень у часі (або протягом зазначеного часу __ кількості років) після її отримання згідно угоди консорціуму

Студенти та співробітники кожної наукової установи – сторони консорціуму будуть уповноважені публікувати в журналах та репозиторіях, повідомляти на конференціях Результати проекту та раніше створену ІВ, яка належить іншій співпрацюючій стороні, згідно застережень, закріплених в угоді консорціуму.

Розділ “Конфіденційність”. Майже співпадає з угодою із співробітництва, але зазначено, що зміст угоди є конфіденційним для всіх сторін. До випадків можливого розкриття конф. інформації додано можливість “розкриття інформації будь-якій іншій стороні угоди з метою ведення переговорів”.

Розділ “Юрисдикція та права третіх осіб” – той же самий принцип обрання юрисдикції, що і в попередній угоді.

Для порівняння візьмемо режим конфіденційності в угодах за участю відомих університетів Великої Британії, а саме приклад Оксфорду. Інтелектуальна власність в Оксфорді регламентується “Статутом № XVI: Майно, контракти та трасти”, в якому викладені основні принципи поводження з ІВ, до створення якої має відношення Університет. Отже, Університет зазначає положення щодо конфіденційності в усіх модельних угодах, з розрахунку на основний принцип: він претендує на право власності на всю інтелектуальну власність, яка розроблена, виготовлена або створена особами, під час їх працевлаштування в університеті; студентами – за визначених обставин; іншими особами, які займаються навчанням або дослідженнями в Університеті, зокрема Стандартні угоди про проведення наукових досліджень (*Standard Research Agreements*) – ключові положення у стандартній угоді про дослідження. Конфіденційність – Угода визнає, що сторони можуть побажати розкрити приватну інформацію одна одній у зв’язку з проектом, і що необхідні механізми збереження конфіденційності такої інформації. Важливо зазначити, що ці положення не повинні поширюватися на публікацію результатів проекту, про які йдеться в окремому пункті угоди.

Угода університету про конфіденційність. У вищезазначених обставинах Університет рекомендує використовувати свою стандартну Угоду про конфіденційність, яка була

розроблена, щоб дозволити відкриті дискусії та обмін інформацією, захищаючи конфіденційну інформацію як Університету (та його дослідників), так і іншої сторони.

Висновки.

В міжнародній практиці у сфері договірно-правового регулювання НДДКР є два визнаних підходи щодо врегулювання питань дотримання конфіденційності: включення до загальних угод з досліджень та розробок певних положень щодо конфіденційності, або укладення сторонами – виконавцями наукових проектів або членами науково-дослідних консорціумів, окремих угод про конфіденційність (угод про нерозголошення). Найчастіше, такі угоди укладають ще на етапі ведення перемовин щодо участі в проекті.

Щодо структурних особливостей таких угод або відповідних положень загальних угод ДР, то, зазвичай, вони містять положення з наступних питань (на досліджених прикладах з практики укладання таких угод в ЄС, США, модельних угодах ВОІВ тощо):

- умови передачі та збереження нерозголошеною наданої стороною інформації
- чітко зазначені умови визначення\маркування інформації, яка отримує статус “конфіденційної”
- визначення певних принципів щодо поводження з раніше створеною ІВ, що належить іншій стороні (сторонам);
- принципи поводження з т.зв. результатами проекту (мається на увазі ІВ, створена в процесі проекту),
- якщо така інформація включає дані щодо патентоспроможних винаходів, детально зазначаються умови дотримання всіма сторонами проекту конфіденційності: терміни зберігання, умови припинення дотримання такого режиму, умови публікації таких матеріалів та повноваження щодо цього різних категорій суб’єктів
- умови публікації матеріалів, що можуть містити конфіденційну інформацію (звітів проекту, звітів наукової установи, які включатимуть конф. інформацію проекту, наукові публікації в журналах тощо)
- визначення кола осіб, які мають права доступу до такої інформації та режим користування нею, в залежності від особливостей статусу такої особи (сторони проекту, треті особи, афілійовані зі сторонами проекту особи, умови визначення таких осіб та умови надання їм доступу до конфіденційної інформації)
- умови розкриття такої інформації державним, судовим органам, органам дізнання, тощо
- випадки, при яких надана конфіденційна інформація втрачає свій статус
- терміни збереження режиму конфіденційної інформації
- визначення юрисдикції (права країни, яке застосовується) при розгляді суперечок щодо конфіденційності
- умови поводження з персональними даними, переданими як конфіденційна інформація

Ці питання більш детально викладені в модельних угодах про нерозголошення в окремих країнах ЄС, США (університети пропонують майже завжди власну модельну угоду). В Грантовій угоді та угодах консорціуму Рамкової програми досліджень та інновацій ЄС визначені далеко не всі вищезазначені аспекти, і вони менш деталізовані. В Регламенті із запровадження Рамкової програми до конфіденційної інформації включено “чутливу інформацію та класифіковані дані” мають бути збережені від доступу не уповноваженими особами – згідно законодавства ЄС та держав-членів. Для загальної політики щодо результатів наукових досліджень на рівні ЄС характерним є дотримання відкритого доступу до них за принципом “якомога більш відкритий доступ, закриття доступу – лише за жорсткою необхідністю”, беручи до уваги невеликий перелік обмежень

(легітимні інтереси бенефіціарів, включаючи дотримання конфіденційності та комерційної таємниці. Відповідно, в Грантовій угоді та інших угодах для РП основний акцент здійснено саме на відкритості інформації щодо результатів проектів, умови з конфіденційності пропонується закріплювати в окремих угодах про нерозголошення за необхідності.

В модельних угодах з досліджень та розробок країн ЄС розглядаються ті ж самі аспекти, що і в угодах РП ЄС, але з деякими особливостями, характерними для співпраці наукових установ з компаніями: наприклад, в модельній угоді ФРН про співпрацю у сфері ДР: зазначено, чи впливають на положення з конфіденційності такі види діяльності ВНЗ як викладацька, експериментальна, дослідницька. Зазначено, яким чином зберігатиметься режим конфіденційності (якщо взагалі зберігатиметься), якщо університет запланував подальшу роботу з матеріалами поточного проекту (подальша наукова діяльність з комерційними і некомерційними партнерами в рамках теми) – яким чином на це має надаватись згода промислового партнера проекту (якщо це буде визнано прийнятним в межах такого партнерства). Іноді промислові партнери вимагають від університету укласти із своїми співробітниками “Декларацію”, де зазначено, що вони приєднуються до угоди між своїм університетом та компанією в тій частині, яка стосується дотримання вимог конфіденційності.

В Австрії (керівництво з ІВ Міністерства економіки), Данії (Модельні угоди Міносвіти) пропонується цікавий підхід, коли в угоді з конфіденційності пропонується кілька варіантів формулювання однієї тієї ж статті з різним ступенем деталізації положень і відповідною зміною обсягу і ступеню захисту конфіденційної інформації. Характерним є закріплення кількох принципів в таких угодах: всі права, які виникають згідно угоди, не повинні передаватись третій стороні без згоди іншої сторони; при внесенні будь-яких змін до угоди, скасуванні чи втраті чинності якихось положень, інші положення лишаються чинними (особливо це стосується положень щодо конфіденційності); принцип, що передача конфіденційної інформації не надає отримуючій стороні жодних матеріальних прав та прав на ОПІВ. В Угодах Ламберта з’являється цікавий принцип про можливість розкриття конфіденційної інформації для отримання зовнішнього додаткового фінансування.

Державні дослідницькі організації та їхні промислові партнери часто мають конфлікти щодо прав на публікації результатів досліджень та вимог щодо дотримання конфіденційності. Зокрема, це стосується випадків, коли промисловий партнер намагається завадити/затримати публікацію результатів проекту до того, як буде подано патентну заявку. Також, підприємство може вимагати довготермінового відтермінування публікації, якщо обере інший спосіб захисту ІВ, ніж патентування, через збереження в секретності (ноу-хау, комерційна таємниця – коли результати проекту не є патентоспроможними, але на ринку додаватимуть перевагу у конкурентоздатності, якщо будуть збережені у конфіденційності). Здатність промислового партнера вимагати довготривалої секретності від наукової установи залежить від типу проекту – чи це угоди про спільне проведення досліджень чи контракт на замовлення проведення досліджень. В першому випадку промисловий партнер не здатен наголошувати на довготривалій конфіденційності, а у другому випадку, якщо наукова установа була повністю профінансована промисловим партнером, то він може наполягати на постійному дотриманні конфіденційності.

Отже, в роботі з міжнародними партнерами українській стороні слід враховувати наступні особливості:

- у міжсекторальній співпраці різницю між національними системами доведеться враховувати при вирішенні того, як найкраще вирішувати питання конфіденційності та публікації. Визначний фактор цього питання є (згідно національної системи) – які джерела фінансування, тобто фінансування державне чи від бізнес-структур;

- загальний принцип, що якщо промисловий партнер хоче більшого контролю над публікацією та конфіденційності своїх результатів, він повинен збільшити свій внесок у роботу за проектом, включаючи оплату роботи НДУ. Це має також відповідати будь-яким юридичним вимогам до НДУ для публікації результатів;

- суттєва проблема полягає в тому, щоб визначити можливу потребу щодо дотримання короткострокової або довгострокової конфіденційності проекту, а також погодити умови цієї конфіденційності в угоді про співпрацю. Сторони повинні розглянути питання, чи інформація повинна бути конфіденційною на невизначений термін;

- хоча може виникнути конфлікт між короткостроковою або довгостроковою потребою в конфіденційності та необхідності НДУ або дослідника опублікувати результати, експертна група не вважала, що це забезпечило бар'єр для транскордонного співробітництва, який можна буде подолати завдяки: кращому розумінню кожною Стороною потреб іншої сторони і завдяки розробці національних керівних принципів; надання практичних національних або європейських керівних принципів і прикладів того, як вирішувати таку проблему у договорах ДР.

Використана література

1. Капіца Ю.М. Підходи до розподілу прав інтелектуальної власності у договорах з проведення досліджень та розробок між університетами, науковими установами та підприємствами в державах-членах ЄС та України: матеріали науково-практичної конференції *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності*, м. Київ, 26 квіт. 2019 р. Київ, НТУ “КПІ імені Ігоря Сікорського”. С. 14-19.

2. Махновський Д.С. Підходи до розподілу прав інтелектуальної власності у договорах на виконання НДДКР у нових незалежних державах: матеріали науково-практичної конференції *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності*, м. Київ, 26 квіт. 2019 р. Київ, НТУ “КПІ імені Ігоря Сікорського”. С. 100-103.

3. Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні. – (Кваліфікаційна наукова робота на здобуття ступеню кандидата наук). Київ, 2019. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/kravchenko_o.m._disertaciya_.pdf

4. Сляднева Г.О. Правове регулювання передачі комерційної таємниці в договірних відносинах. *Університетські наукові записки*. 2005. № 3(15). С. 163-169. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/819.pdf>

5. Кодинець А.О. Договір про конфіденційність: істотні умови та особливості регулювання. *Право і суспільство*. 2018. № 2. С. 72-77.

6. Стародуб І. Угода про конфіденційність. Хто підписує? *Юридична газета он-лайн*. URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/ugoda-pro-konfidenciynist-hto-pidpisue.html>

7. Кохан А. Угода про конфіденційність (NDA): як це працює та чи працює в Україні? *Юрист та Закон*. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA012622

8. Мельниченко А. Навіщо укладати угоду про конфіденційність? URL: <https://bargen.com.ua/2020/12/14/navishcho-ukladati-ugodu-pro-konfidenciynist>

9. Яновський Г. Договори про конфіденційність, нерозголошення, NDA. URL: <https://zkg.ua/dohovory-pro-konfidentsijnist-nerozholoshennya-nda>

10. Христинченко Н.П. Міжнародний досвід організації наукової діяльності на прикладі США та Німеччини. *Наше право*. 2014. № 6. С. 17-21.

11. Regulation (EU) 2021/695 of the European Parliament and of the Council of 28 April 2021 establishing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, laying down its rules for participation and dissemination, and repealing Regulations (EU) No 1290/2013 and (EU) No 1291/2013 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021R0695>

12. General Model Grant Agreement of the Horizon Europe Programme (HORIZON)& EURATOM Research and Training Program (Multi&Mono). URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/agr-contr/general-mga_horizon-eurat om_en.pdf

13. DESCA Consortium Agreement. URL: https://www.desca-agreement.eu/fileadmin/user_upload/Desca/DESCA2020_v1.2_March_2016_with_elucidations.pdf

14. Federal Ministry of Economics and Technology (BWMi), Sample Agreements for research and development cooperation - Guidelines for cooperation between the academics sector and industry, second edition, April 2010. URL: <https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Publikationen/sample-agreements-for-research-and-development-cooperation.html> (03.2019)

15. Intellectual property Agreement Guide (IPAG) Model Contracts. URL: <https://www.ipag.at/en/model-contracts>

16. UK IP Office -Non-disclosure agreements - GOV.UK. URL: [//www.gov.uk](https://www.gov.uk)

17. GOV.UK. Guidance on University and business collaboration agreements: model heads of terms agreements. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/university-and-business-collaboration-agreements-model-heads-of-terms-agreements>

~~~~~ \* \* \* ~~~~~